
A fenntartható állatvédelem dilemmái a prémipar uniós szabályozása fényében

Horváth Vanessa*

Írásom a prém-és szőrmeipar jogi szabályozását hivatott bemutatni a fenntartható állatvédelem tükrében. A vizsgált problematika fókuszában az Európai Unió térsége áll. A tanulmány azon hipotézist tekinti kiindulópontnak, amely szerint a fenntarthatóság jogi, társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi aspektusai kapcsán felszínre kerülő dilemmák számos esetben összefüggésükben értelmezendők. E gondolatmenetet alapul véve, a szőrmeipar szabályozását az állatvédelmi joganyag, az uniós és a nemzeti társadalmi fenntarthatóság kérdése, valamint a gazdasági érdekek fényében vizsgálom, kitérve a környezetvédelmi kapcsolódási pontokra is.

Kulcsszavak: állatjólét, fenntarthatóság, prémipar, állatvédelem

Sustainable animal welfare dilemmas in the light of EU regulation of the fur industry

My study aims to present the legal regulation of the fur industry in the light of sustainable animal welfare. The focus of the problematic is the regulation of the European Union. The study takes as its starting point the hypothesis that the dilemmas that arise in relation to the legal, social, economic and environmental aspects of sustainability are in many cases interrelated. Based on this line of thinking, I will examine the regulation of the fur industry in the light of animal welfare legislation, EU and national social sustainability issues and economic interests, including the environmental interface.

Keywords: animal welfare, sustainability, fur industry

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2025.2.121>

1. Bevezető gondolatok

A Covid19-világjárványig, valamint a vírushelyzetből fakadóan megszűnni kényszerült hollandiai és dániai nyércfarmok bezárásáig az Európai Unió volt a világ legnagyobb prémtermelője. A prémipar a gazdasági szereplők széles köréből áll, beleértve a mezőgazdasági termelőket, a prémvadászokat, a szőrmeipari megmunkálókat, a szőrmecikkgyártókat, a brókereket, az aukciós házakat, a kiskereskedőket és a tervezőket.¹

* PhD-hallgató, Pécsi Tudományegyetem, Állam – és Jogtudományi Doktori Iskola.

¹ C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmementes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári

Mindez vitathatatlan gazdasági hatásokkal jár a prémtermelésben érdekelt tagállamok számára. A téma vonatkozásában ugyanakkor megkerülhetetlen tény, hogy az uniós jog már a szabályozás kezdetei éveitől elismeri az állatok, mint érző lények kategóriáját.

Ezt támasztja alá az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban EUMSZ) 13. cikke is azáltal, hogy e cikk rendelkezései túlmutatnak az állat dologként való kezelésén.² Az Amszterdami Szerződéshez csatolt jegyzőkönyv az állatokat szintén érző lényekként említi, ebből fakadóan pedig előírja az EU tagállamai számára, hogy jogrendszerükben vegyék figyelembe az állatok általános életkörülményeit.³

Nemzetközi tendencia, hogy a jogalkotás egyre inkább elismeri az állatok pusztai létezésből fakadó értékét, így védelmet biztosít számukra az ember önkorlátozása, akár még a tulajdonos onnipotenciájának a megsértése árán is.⁴

Megállapítható tehát, hogy napjainkban fokozott jelentőséggel bír az állatok jó életkörülményeinek a biztosítása, mi több, az állatvilág és a környezet védelme az európai társadalom kulturális attitűdjének egyik központi elemévé vált.⁵

Az állatvédelmi paradigmában való gondolkodás iránti igények erősödését támasztja alá a „Szőrmementes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezés is. A „Szőrmementes Európa” a tizedik olyan európai polgári kezdeményezés, amelyet az Európai Unióról szóló szerződésben és az európai polgári kezdeményezésről szóló rendeletben előírt küszöbértékek elérését követően nyújtottak be a Bizottsághoz vizsgálatra, illetve egyben a hatodik olyan sikeres kezdeményezés, amely az állatokkal foglalkozik. Érvelésének jogi alátámasztottságát szemlélteti, hogy ez a Bizottság által 2023-ban megvizsgált negyedik sikeres kezdeményezés.⁶

Tanulmányom arra vállalkozik, hogy a fentebb ismertetett társadalmi folyamatok tükrében vizsgálja az uniós prém-és szőrmeipar múltját, jelenét és jövőjét érintő szabályozási kérdéseket a fenntarthatóság szempontrendszerében.

2. A tudatos állatvédelem főbb állomásai a prémjükért tenyészett és tartott állatokat érintő szabályozás terén

A tudatos állatvédelem lényegében az állatok védelmének érzelmi alapú megközelítését jelenti.⁷ Ezen érzelmi viszonyulás egyúttal azt eredményezi, hogy az

kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 10. o.)

² Bányai Krisztina: Az állatvédelmi eljárások egymásra hatása és az alkotmánybíróági jogértelmezés, *Ügyészek Lapja*, (2023) 3., 5. o.

³ Jana Prchalová: *Pávní ochrana zvířat*, Prága, Linde, 2009, 36. o.

⁴ Vetter Szilvia: Az állatkinzás büntetőjogi tényállásának szigorítása Magyarországon az elmúlt évtizedek kriminológiai és pszichológiai kutatásainak tükrében, *Ügyészek Lapja*, (2023) 3., 22. o.

⁵ Hassanová Rebecca Lilla: Állatvédelmi szabályozás Szlovákiában, *Ügyészek Lapja*, (2023) 3., 66. o.

⁶ C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmementes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 1. o.)

⁷ Embersics Judit: Az állatvédelem kialakulása és történeti áttekintése, *Iustum Aeuum Salutare*, (2016) 4., 215–225. o.

állatok megóvása iránti igények fókuszában óhatatlanul is a kedvtelésből tartott állatok, a társállatok állnak.

Erre visszavezethetően, az állatvédelem kezdeti éveiben a haszonállatokra és jólétükre kevesebb figyelem irányult, holott tartási körülményeik olyan összetett kérdéskört alkotnak, amely, amellet, hogy végső soron – tekintettel arra, hogy az egészséges állatállomány jelenti példának okáért az élelmezés alapját – az emberi jólétet is érinti, mindemellett tudományos, etikai, gazdasági, vallási és politikai vetületekkel is rendelkezik. Mindennek jelentőségét felismerve, az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezetének álláspontja szerint az utóbbi években nemzetközi és nemzeti szinten egyaránt érezhetően erősödik a nyomás a tartási és a szállítási körülményeket illetően a magasabb sztenderdek irányába.⁸ Az uniós polgárok állatvédelmével kapcsolatos attitűdjéről készült 2023-as felmérés szerint a válaszadók 84-a vélte úgy, hogy szigorítások szükségeltetnek a haszonállatok védelmét biztosító joganyag területén.⁹

A jogalkotási folyamat első releváns lépéseként tarthatjuk számon A tenyésztés céljából tartott állatok védelméről szóló európai egyezmény megkötését. Az egyezmény megalkotását azon felismerés hívta életre, miszerint, jóllehet az állatok védelme az 1980-as években önmagában nem volt közösségi célkitűzés, azonban a tenyésztés céljából tartott állatok védelméről szóló, akkoriban hatályban lévő nemzeti jogszabályok között olyan különbségek álltak fenn, amelyek egyenlőtlen versenyfeltételeket teremthettek, ebből fakadóan pedig befolyással bírhattak a közös piac helyzetére nézve is.¹⁰

A prémes állatok leölésének és levágásának szabályait az 119/1993. számú irányelv tartalmazta. Az irányelv kimondta, hogy az állatok vágóhídi elhelyezése, kirakása, várakoztatása, a kábításhoz és levágáshoz való rögzítése során minden elkerülhető fájdalmat, szenvedést ki kell küszöbölni.¹¹

A tenyésztés céljából tartott állatok védelméről szóló EK irányelv¹² rendelkezései A tenyésztés céljából tartott állatok védelméről szóló európai egyezményben megfogalmazott gondolatokon alapulnak. Ezen irányelv 2. cikk 1. pontja értelmében az irányelv rendelkezéseit az élelmiszer, gyapjú, bőr vagy szőrme előállításához, vagy az egyéb mezőgazdasági célból tenyésztett vagy tartott állatok vonatkozásában kell alkalmazni.

Az irányelv célja a minimumkövetelmények deklarálása volt, így példának okáért rögzítette, hogy minden állat számára biztosítani kell a fajta és életkor szerinti folyadék- és takarmányellátást, illetve elismerte a szakmai hozzáértéssel rendelkező

⁸ A haszonállatok jóléte volt a téma a FAO találkozóján. <https://www.agronaplo.hu/agrarhirek/20170126/a-haszonallatok-jolete-volt-a-tema-a-fao-talalkozojan-14077-> (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

⁹ Attitudes of Europeans towards animal welfare. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2996>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

¹⁰ A Tanács határozata 1978. június 19.-i határozata a tenyésztés céljából tartott állatok védelméről szóló európai egyezmény megkötéséről (HL L 323., 1978.11.17., 12–13. o.)

¹¹ Paulovics Anita: Állatvédelem és az EU, in: 181. o. *Decem anni in Europaca Unione IV. Államtudományi tanulmányok* (szerk.: Paulovics Anita), Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2015, 181. o.

¹² A Tanács 1998. július 20-i 98/58/EK irányelve a tenyésztés céljából tartott állatok védelméről (HL L 221., 1998, 8.8., 23.o.)

személyzet alkalmazásának fontosságát.

A „prémes állat” kifejezést elsőként az Európai Parlament és a Tanács 2002. október 3.-i 1774/2002/EK rendelete (a továbbiakban 1774/2002/EK rendelet) a nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékekre vonatkozó egészségügyi előírások megállapításáról alkalmazta. E rendelet I. mellékletének 25. pontja értelmében a „prémes állatok” a prémjéért tartott vagy tenyésztett, nem emberi fogyasztásra szánt állatok.

A hatályos állati melléktermékekre vonatkozó rendelet¹³ már nem tekinti külön kategóriának a prémjéért tartott vagy tenyésztett állatokat. A 3. cikk 6. pontja egységesen a „haszonállat” kifejezéssel illeti valamennyi, az ember által tartott, hizlalt vagy tenyésztett és élelmiszer, gyapjú, prém, toll, irha, bőr, vagy bármilyen más, állatokból nyert termék előállítására vagy egyéb mezőgazdasági célra használt állatot.

3. Önkéntes ipari tanúsítási rendszer

Az állattenyésztéssel foglalkozó gazdaságok vizsgálatára vonatkozó minimumkövetelményekről szóló bizottsági határozat¹⁴ értelmében a tagállamoknak – figyelemmel a 98/58/EK irányelv rendelkezéseire – jelentést kell benyújtaniuk a Bizottsághoz az állattól minimumkövetelményeinek ellenőrzése érdekében. Ezen jelentés megfelelőségi vizsgálatnak való alávetése azonban csupán a borjakra, a sertésekre és a tojótyúkokra vonatkoztatva volt kötelező.¹⁵

A módosítások – így példának okáért a hatósági ellenőrzésekről szóló rendelet¹⁶ és a Bizottság 2019/723 rendelete¹⁷ – nem a fentebb nevezett állatfajok körét bővítették, hanem a jelentéstételi kötelezettség határidejét, technikai feltételeit igazították a technológiai fejlődéshez a szükségtelen adminisztratív terhek elkerülése

¹³ Az Európai Parlament és a Tanács 2009. október 21-i 1069/2009/EK rendelete a nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékekre és a belőlük származó termékekre vonatkozó egészségügyi szabályok megállapításáról és az 1774/2002/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 300/2, 2009.11.14., 2.o.)

¹⁴ Az állattenyésztéssel foglalkozó gazdaságok vizsgálatára vonatkozó minimumkövetelményekről szóló, 1999. december 17-i bizottsági határozat (HL L 19., 2000.1.25.)

¹⁵ A Bizottság 2006 november 14-i határozata a bizonyos állatok tenyésztésével foglalkozó termelőhelyeken végzett vizsgálatok alkalmával történő adatgyűjtésre vonatkozó minimumkövetelményekről (HL L 314/39., 2006.11.15., 1.o.)

¹⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/625 rendelete (2017. március 15.) az élelmiszer- és takarmányjog, valamint az állategészségügyi és állattól-éti szabályok, a növényegészségügyi szabályok, és a növényvédő szerekre vonatkozó szabályok alkalmazásának biztosítása céljából végzett hatósági ellenőrzésekről és más hatósági tevékenységekről, továbbá a 999/2001/EK, a 396/2005/EK, az 1069/2009/EK, az 1107/2009/EK, az 1151/2012/EU, a 652/2014/EU, az (EU) 2016/429 és az (EU) 2016/2031 európai parlamenti és tanácsi rendelet, az 1/2005/EK és az 1099/2009/EK tanácsi rendelet, valamint a 98/58/EK, az 1999/74/EK, a 2007/43/EK, a 2008/119/EK és a 2008/120/EK tanácsi irányelv módosításáról, és a 854/2004/EK és a 882/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 89/608/EGK, a 89/662/EGK, a 90/425/EGK, a 91/496/EGK, a 96/23/EK, a 96/93/EK és a 97/78/EK tanácsi irányelv és a 92/438/EGK tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 95/2., 2017.4.7.)

¹⁷ A Bizottság (EU) 2019. május 2-i 2019/723 végrehajtási rendelete az (EU) 2017/625 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a tagállamok által benyújtott éves jelentésekben alkalmazandó formanyomtatvány-minta tekintetében történő alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról (HL L 124/1., 2019.5.13.)

érdekében.

A prémes állatok tenyésztési körülményeinek értékelése érdekében az ágazat az Európai Bizottság által finanszírozott Welfare Quality kutatási projekt¹⁸ alapján dolgozta ki állatjóléti ajánlásait.¹⁹

Az ajánlások alapján kidolgozott rendszer a WelFur-program elnevezést viseli. Lényege, hogy farmszintű tanúsítási rendszerként funkcionáljon a nyérc, ezüst- és kékróka, illetve a nyestkutya tenyésztők számára. A tanúsítvány elnyeréséhez három ellenőrző vizsgálatnak kell megfelelni. A WelFur pontszám négy alapelv – nevezetesen az elhelyezés, a takarmányozás, egészség és az állat ösztönszerű viselkedése – tükrében elvégzett 22 mérés eredményeként tevődik össze, és ez alapján a vizsgált szőrmefarm az alábbi négy kategória valamelyikébe kerül besorolásba:

1. Jelenlegi legjobb gyakorlatot követő farm,
2. Jelenlegi helyes gyakorlatot követő farm,
3. Jelenlegi elfogadható gyakorlatot követő farm (azaz az állatok jóléte eléri vagy kis mértékben meghaladja a minimumkövetelményeket),
4. Jelenlegi elfogadhatatlan gyakorlatot követő farm.²⁰

A programhoz való csatlakozás önkéntes alapon működik, ellenben a tanúsítvány hiánya mégis következményt von maga után, mivel WelFur-tanúsítvánnyal nem rendelkező farmok nem értékesíthetnek a nemzetközi szőrme aukciós házakon keresztül.²¹

4. Az iparággal kapcsolatban felmerülő fogyasztói aggályok

4.1. Elsőként jelentkező fogyasztói ellenérzések: Kutya és macska szőrméjének forgalmazása. A prémtermelést érintő fogyasztói aggályok elsőként a kutya- és macskaprémek értékesítésével kapcsolatban jelentkeztek. Az Európai Parlament a 2003. december 18. napján elfogadott nyilatkozatában aggodalmát fejezte ki az ilyen prém és az abból készült termékek kereskedelmével kapcsolatban, valamint a 2003. november 17-i és 2005. május 30-i ülésein a Mezőgazdasági és Halászati Tanács szintén hangsúlyozta, hogy a lehető leghamarabb szabályozni szükséges a macska-és kutyaprém, továbbá az ilyen prémet tartalmazó termékek kereskedelmét.²²

Az uniós jogalkotó figyelmét gyakorlati problémák irányították rá e kérdéskörre. Amint azt Struan Stevenson megfogalmazta: *„Gyanútlan vásárlók Európában sokáig nem tudták, hogy az általuk vásárolt prémáru macska- és kutyabőrből készült.*

¹⁸ <https://www.welfarequalitynetwork.net/en-us/home/>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

¹⁹ C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmementes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 3. o.)

²⁰ WelFur Certification Programme. 3–4. o. https://sustainablefur.com/wp-content/uploads/2018/12/WelFur_Briefing.pdf. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

²¹ C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmementes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 3. o.)

²² AZ Európai Parlament és a Tanács 2007. december 11-i 1523/2007/EK Rendelete a macska- és kutyaprém, valamint az ilyen prémet tartalmazó termékek forgalomba hozatalának, a Közösségbe történő behozatalának, illetve onnan történő kivitelének tilalmáról. (HL L 343., 2007.12.27., 1–4. o.)

*Kapucnikat, női kabátokat, pulóvereket, kesztyűket és sapkákat gyakran díszítenek prémsegéllyel. Még Kínából importált és az EU-ban vásárolt hosszú prémkabátok esetében is DNA-vizsgálatok kimutatták, hogy több mint 40 farkaskutyaköltyök bőrét tartalmazzák. Ezeknek az árucikkeknek a címkéjén ritkán szerepel a prém eredete. Mégha az árucikkeket el is látták címkével, azokon gyakran megtévesztő nevek szerepelnek (Sobaki, Gae Wolf, Asian Jackal stb.), így vezetve félre a vásárlókat és álcázva a prém igazi eredetét.*²³

Tekintettel arra, hogy ezen állatok haszon céljából való leölésére az ázsiai országokban került sor, az Uniót érintően e problematika az import vonatkozásában vetett fel etikai aggályokat, ugyanis az ágazatban dolgozó nem kormányzati szervezetek becslései alapján a kereskedelemben évente mintegy 2 millió kutya és macska pusztult el csak Kínában, pusztán az európai piac ellátásáért.²⁴

Egyes uniós prémkereskedők önkéntes magatartási kódexet vezettek be, amelynek értelmében tartózkodnak a macska- és kutyaprémmel, valamint az ilyen prémet tartalmazó termékek kereskedelmétől. Ez a kódex azonban elégtelennek bizonyult a macska- és kutyaprémmel behozatalának és értékesítésének egységes megelőzésére, figyelemmel arra, hogy míg néhány tagállamban teljes tilalom érvényesült, addig más tagállamok csupán az állat e célból való leölését korlátozták, ellenben a tagállami jogalkotó bizonyos mértékben lehetővé tette ezen áruk behozatalát.²⁵

E körülmények vezettek Az Európai Parlament és a Tanács 2007. december 11-i 1523/2007/EK rendelete a macska- és kutyaprémmel, valamint az ilyen prémet tartalmazó termékek forgalomba hozatalának, a Közösségbe történő behozatalának, illetve onnan történő kivitelének tilalmáról (a továbbiakban 1523/2007/EK rendelet) megalkotásához.

A 1523/2007/EK rendelet figyelembe vette, hogy az ekkor még hatályban volt 1774/2002/EK rendelet közegészségügyi és állat-egészségügyi szabályokat állapít meg az állati melléktermékek vonatkozásában,²⁶ azaz az egységesség kritériumkövetelménye érdekében fontos volt annak deklarálása, hogy a 1523/2007/EK rendelet hatálya csupán kettő állatfajra, nevezetesen a házi kutya és a házi macska egyedire terjed ki. Tekintettel azonban arra, hogy tudományosan lehetetlen különbséget tenni a házimacska és más, nem házimacska alfajok prémje között, a rendelet alkalmazása során el kell fogadni a macska (*felis silvestris*)

²³ Vélemény a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Bizottság részéről (21.3.2007)

a Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság részére a macska- és kutyaprémmel, valamint az ilyen prémet tartalmazó termékek forgalomba hozatalának, a Közösségbe történő behozatalának, illetve onnan történő kivitelének tilalmáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatról. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-6-2007-0157_HU.html#_section2. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

²⁴ Uo.

²⁵ Tájékoztató a kutya- és macskaprémmel, valamint az ilyen prémet tartalmazó termékek forgalomba hozatalának, a közösségbe történő behozatalának és onnan való kivitelének tilalmáról. <https://portal.nebih.gov.hu/-/tajekoztato-kutya-es-macskaprem-valamint-az-ilyen-premet-tartalmazo-termekek-forgalomba-hozatalanak-a-kozossegbe-torteno-behozatalanak-es-onnan-valo-k>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

²⁶ 1523/2007/EK rendelet (14) bekezdés.

fogalmát, amely szintén magában foglalja a nem házimacska alfajokat is.²⁷ Ennek értelmében elviekben a vadmacska felhasználásával készült termékek készítése is a tilalom alá esik, ugyanakkor az internetes apróhirdetések között számos, akár az utóbbi években feladott hasonló hirdetést találhatunk.

Ez utóbbi aspektussal kapcsolatban érdemes röviden kitérni hazánk vadállományának természetvédelmi aktualitásaira. Noha az európai vadmacska 2024-ben „Az év emlőse” lett Magyarországon, a populációt rendkívüli módon veszélyezteteti többek között az illegális vadászat.²⁸ Az állat vadászata azonban nemcsak a természetvédelem és a vonatkozó uniós prémtilalom miatt aggályos, hanem fokozottan védett státuszából fakadóan büntetőjogi relevanciával is bírhat. A védett és fokozottan védett állatfajok körét a 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet²⁹ sorolja fel. E rendelet 2. számú melléklete szerint a vadmacska fokozottan védett állat, pénzben kifejezhető értéke 250.000 Ft. Bundájának felhasználása céljából való elejtése tehát kimeríti a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban Btk.) 242. § (1) bekezdésében deklarált természetkárosítás büntetettét, illetve az elkövetett természetkárosítás orvvadászat³⁰ büntetével is halmazatban állhat.

4.2. A szőrmeipar elleni fellépés európai polgári kezdeményezés által. Az európai polgári kezdeményezés az európai uniós részvételi demokrácia 2012 tavaszától hatályba lépett eszköze, amelyet a nemzeti alkotmányfejlődés inspirált és a Lisszaboni Szerződés vezetett be az uniós jogba.³¹

E jogintézmény bevezetését követően 2012 áprilisa és 2015 márciusa között 51 kezdeményezés nyilvántartásba vételére került sor, és a végül sikeres polgári jogi kezdeményezések (nevezetesen a „Vízhez való jog” és „Tiltsák be az állatkísérleteket” elnevezésű kezdeményezések) az állat- és természetvédelem kérdésköréhez kapcsolódtak,³² mindez pedig felhívja a figyelmet arra, hogy az uniós polgárok valóban érzékenyebbé váltak az élővilágot érintő problémákat illetően.

A „Szőrmentes Európa” („Fur Free Europe”) elnevezést viselő európai polgári kezdeményezést 2022. január 25. napján nyújtották be a Bizottsághoz, és a kezdeményezés célkitűzései között az alábbi kettő tilalom elérése szerepelt:

- az állatok tartása és leölésének tilalma kizárólag vagy elsősorban prém előállítására céljából,

²⁷ 1523/2007/EK rendelet (2) bekezdés.

²⁸ Péter Pongrácz – Luca Turi – Petra Dobos – Virág Burányi – Gergely Schally – Zsolt Bíró: Do as i say, not as I do – The paradoxical relationship between actual cat keeping practices and knowledge about wildcat conservation among Hungarian cat owners, *Biological Conservation*, 293 (2024) 5., <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2024.110586>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

²⁹ 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről.

³⁰ Id. Btk. 245. §.

³¹ Varga Péter – Tárnok Balázs: Európai polgári kezdeményezések a nemzeti kisebbségek védelmében, *Kisebbségi Szemle* (2017) 3., 91. o.

³² Tárnok Balázs: Az európai polgári kezdeményezés működési nehézségei és az Európai polgári kezdeményezésről szóló rendelet felülvizsgálata, *Iustum Aequum Salutare* (2020) 2., 148. o.

- haszonállatok prémjének és az ilyen prémet tartalmazó termékek forgalomba hozatalának a tilalma az EU piacán.³³

A kezdeményezés aszerint foglalt állást, hogy a prémelőállítás céljából való állattenyésztés jellegénél fogva kegyetlen, ezen állatok jólétét – tekintettel tartásuk céljára – érdemben lehetetlen javítani, és prémtermelés céljából leölni őket etikátlan. Hivatkozott továbbá a prémtermelés állategészségügyi kockázataira is, figyelemmel arra, hogy a SARS-CoV-2 több nyércgazdaságban is járványt okozott.³⁴

A kezdeményezésre válaszul, a Bizottság felkérte az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóságot, hogy 2025 márciusáig nyújtson be tudományos szakvéleményt. Ezen értékelés alapján a Bizottság 2026 márciusáig fog tájékoztatást nyújtani atekintetben, hogy helyénvaló-e javaslatot tenni a tenyésztett nyércek, rókák, nyestkutyák vagy csincillák farmokon tartására, valamint leölésére vonatkozó, átmeneti időszakot követő teljeskörű tilalmára.³⁵

Az etikai aggályok mellett az európai polgári kezdeményezés mentén indított vizsgálatok más problémákra is felhívták a figyelmet, így a Bizottság vizsgálja azt is, hogy javasolt-e az amerikai nyérc felvétele az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok³⁶ listájára, illetve 2024-ben sor kerül egy hatásvizsgálatra, amely a textiltermékek címkézéséről szóló rendelet³⁷ felülvizsgálatát hivatott előkészíteni. E rendelet esetleges módosítása révén a fogyasztói jogok szélesebb körben érvényesülhetnének azáltal, hogy a fogyasztók részletes címkézési információkat kapnának a valódi szőrme valamennyi ruházati cikkben és ruházati termékben való jelenlétére vonatkozóan.³⁸

Az állatvédő aktivisták részéről számos kritika érte a Bizottság közleményét, és a probléma elodázását látják a végső döntés meghozatalának elnapolásában. Ezzel szemben Stella Kyriakides, az Európai Bizottság egészségügyért és az élelmiszerbiztonságért felelős biztosa hangsúlyozta, hogy a szakpolitikai döntés meghozatalát határozottan tudományos szempontok fogják vezérelni, ennek érdekében pedig – figyelemmel a problematika és a gazdasági ágazat tanulmányomban később részletesen tárgyalt, összefonódó vetületeire – elengedhetetlen az alapos hatósági értékelés.³⁹

³³ A Bizottság (EU) 2022/482 végrehajtási határozata (2022. március 16.) a „Fur Free Europe” („Szőrmementes Európa”) elnevezésű polgári kezdeményezésnek az (EU) 2019/788 európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti nyilvántartásba vétele iránti kérelemről (OJ L 98., 2022.03.25., 82. o.)

³⁴ https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2022/00002_hu. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

³⁵ C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmementes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 13. o.)

³⁶ A Bizottság (EU) 2016. július 13-i 2016/1141 végrehajtási rendelete az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti jegyzékének elfogadásáról. Melléklet (HL L 189/4., 2016.7.14., 3. o.)

³⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2011. szeptember 27-i 1007/2011/EU rendelete a textilszál-elnevezésekről és a textiltermékek szálösszetételének ehhez kapcsolódó címkézéséről és jelöléséről, valamint a 73/44/EGK tanácsi irányelv, és a 96/73/EK és a 2008/121/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 272/1., 2011.10.18.)

³⁸ C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmementes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 14. o.)

³⁹ Exchange of views with Commissioner Kyriakides on the revision of the EU animal welfare legislation. <https://www.animalwelfareintergroup.eu/news/exchange-views-commissioner-kyriakides-revision-eu-animal-welfare-legislation>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

5. A tagállamokon átívelő tilalom bevezetése ellen és a tilalom mellett szóló ellenérvek áttekintése

5.1. A tilalom ellen szóló érvek

5.1.1. Gazdasági aspektusok. Amennyiben az emberi sokaságot természeti tényezőként vesszük számításba, megállapíthatjuk, hogy az állatokhoz, növényekhez és egyéb életformákhoz képest mindig – legalábbis elméleti síkon mindig – az emberiség lesz a legnagyobb hatással Földünk változásaira.⁴⁰

E hatalommal való felelősségteljes bánásmód magában hordozza tehát a nálunk gyengébb élőlények védelmének kötelezettségét, ugyanakkor nem járhat azzal, hogy a védelmi kötelezettségünket embertársaink hátrányára teljesítjük, akár – tekintettel a tanulmányom által vizsgált problematikai gazdasági vetületeire – veszélyeztetve példának okáért megélhetésüket.

Ehhez kapcsolódóan megkerülhetetlen az antropocentrizmus erkölcsi helyességének, mint kortárs filozófiai problémának az említése.

Morális értelemben az antropocentrizmus azt jelenti, hogy a cselekvő embernek erkölcsileg csak az embert, azaz a másik individuumot kell figyelembe vennie, tekintettel arra, hogy csak az embernek van morális értéke és belső státusza. Ezzel szemben, a nem-antropocentrizmus értelmében a morális alanynak – vagyis a cselekvő embernek – erkölcsileg nemcsak az embert, hanem más természeti entitásokat is figyelembe kell vennie.⁴¹

Az erkölcsi dilemmát az alábbi példa szemlélteti: egy radiális állatvédő számára mind az emberek, mind a vadon élő állatok erkölcsileg egyaránt figyelembe veendő morális tárgyak. Nem feledkezhetünk meg azonban arról, hogy a radikális állatvédővel akár szimpatizáló, akár személye vagy nézetei irányába ellenszenvet tápláló emberek egyúttal olyan morális alanyok, akik erkölcsileg viszonyulnak a radikális állatvédőhöz, míg a vadon élő állatoktól mindez értelemszerűen nem várható el.⁴²

Ebből fakadóan tehát az egyelőre valóban elnapolt döntés végső meghozatala előtt az uniós jogalkotónak a prémfarmok létjogosultságának számos vetületét figyelembe kell vennie.

A prémfarmok kkv-k, illetve többnyire mikro- és kisvállalkozások tulajdonában vannak, esetleges bezárásuk tehát óhatatlanul is családi vállalkozások és munkahelyek megszűnését fogja magával vonni. Ez különösen problematikus lehet, hiszen a prémfarmok a termelés jellegéből fakadóan elsősorban olyan vidéki területeken helyezkednek el, ahol a munkalehetőségek korlátozottak.⁴³

Emellett a prémtermelés jelentős bevételi forrás a tagállamok számára. Finnország esetében a Finn Fur Breeder's Association 2021-es statisztikai adatai

⁴⁰ Koi Gyula: A fenntarthatóság egyes jogi aspektusai, *Új Magyar Közigazgatás*, (2023) 2., 2. o.

⁴¹ Hérány Ferenc: *A keresztény antropocentrizmus a környezetetikában. PhD értekezés*, Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Málnási Bartók György Filozófia Doktori Iskola, 2017, 16 – 17. o.

⁴² Hérány: i.m. 17–18. o.

⁴³ C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szörmentes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 11. o.)

szerint a finn állam és a finn önkormányzat mindösszesen 87 millió euro bevételhez jutott hozzá a prémfarmok által.⁴⁴

A vám-és statisztikai nomenklatúráról, valamint a Közös Vámtarifáról szóló 2658/87/EGK rendelet teremtette meg az uniós integrált vámtarifa-adatbázis (a továbbiakban TARIC) jogi alapját, amely egységes rendszert vezetett be az áruk kódolása tekintetében, ily módon hozzájárulva az uniós kereskedelmi statisztikák kidolgozásához.⁴⁵ Eszerint a nyersbőr és a kikészített bőr a HS 41, a megmunkált bőr (például a bőrből készül termékek) a HS 42, míg a szőrme és műszőrme a HS 43 kód alá tartoznak.⁴⁶ A TARIC-kódok alapján készített statisztikákat áttekintve megállapíthatjuk, hogy a tenyésztett állatok prémjéből készült ruházati cikkek gyártásával kapcsolatban regisztrált uniós piaci értékesítések összértéke a világjárvány kitörése előtt 540 millió eurót tett ki.⁴⁷

5.1.2. Ellentétes álláspontok a környezetvédelem és a fenntarthatóság területén. A prémipar betiltása elleni felszólalók jelentős része a gazdasági hatások mellett a környezetvédelem és a fenntarthatóság szempontrendszerére hivatkozik.

A műszőrme rostot kémiai anyagokból állítják elő, és jelentős feldolgozás szükségeltetik ahhoz, hogy az akrilszál műszőrmévé váljon. Statisztika adatok szerint a textíliákkal összehasonlítva a szőrme a 18 környezeti kategória közül 17-ben kedvezőbb hatásokkal jár, beleértve az éghajlatváltozást, az eutrofizálódást és a mérgező kibocsátásokat. Sok esetben a szőrme hatása 2-28-szor nagyobb, mint a textíliáé, még akkor is, ha a termelés különböző láncszemeire vonatkozóan alsó határértékeket vesznek figyelembe.⁴⁸

A természetes szőrme gyorsabban bomlik le. Ellentétben a szintetikus alternatívákkal, nem járul hozzá a mikroműanyag-szennyezéshez, ezen túlmenően pedig a szőrme a termékek hosszú élettartama végett nem része a környezetet vitathatatlanul károsító „fast fashion” jelenségnek sem.⁴⁹

A mások oldal betiltást szorgalmazó érvrendszerére figyelemmel azonban mérlegelés tárgyát kell, hogy képezze az is, miszerint míg egy valódi szőrméből készült kabát előállításakor a nyers bundától a kikészített szőrmén át az elkészült készáruig 300 kg szén-dioxid keletkezik, addig műszőrme esetében, a kabát útját a szálgyártástól kezdődően a készárú elkészültéig kísérve, ez a szám 50 kg szén-dioxidra csökken.⁵⁰

⁴⁴ Uo.

⁴⁵ Die Online-Datenbank des Integrierten Zollltarifs (TARIC). <https://eur-lex.europa.eu/DE/legal-content/summary/the-online-integrated-customs-tariff-database-taric.html>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

⁴⁶ TARIC Support: The Harmonized System, Section 8. <https://www.taric-support.com/nomenclature/en/index.html>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

⁴⁷ C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmentes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 10. o.)

⁴⁸ Mukta Ramchandani – Ivan Coste-Maniere: To Fur or not to Fur: Sustainable Production and Consumption Within Animal-Based Luxury and Fashion Products, in: *Textiles and Clothing Sustainability: Sustainable Fashion and Consumption* (szerk.: Subramanian Senthilkannan Muthu), Springer, 2017, 49–50. o. DOI: 10.1007/978-981-10-2131-2.

⁴⁹ A természetes szőrme környezetbarát alternatívát kínál. <https://fureverbycsanyi.hu/a-termeszetes-szorme-kornyeztbarat-alternativat-kinal/>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

⁵⁰ Viktoria Wanka: Fake Fur: Warum Kunstfell eine achte Alternative ist. <https://www.brigitte.de/mode/trends/ohne-pelz--fake-fur--warum-kunstfell-eine-achte-alternative-ist->

5.2. A szőrmefarmokat érintő korlátozásokat megalapozó tényezők. Az ágazatban dolgozók is hangsúlyozzák, hogy az érveikben megfogalmazott előnyök érvényesülésnek az alapvető feltétele az etikus prémfarmok szabályozási környezetének és működési feltételeinek a megteremtése. A betiltás, vagy legalábbis korlátozás szükségessége mellett állást foglalók vélemény szerint azonban az etikusság, illetve az állatjólét és a szőrmefarm fogalmak együttes alkalmazása logikailag kizárt.

Az ellenérvek az alábbi három nagyobb kategóriába sorolhatók:

1. etikai dilemmák,
2. biológiai sokféleség megóvása,
3. zoonózis elleni fellépés.

Az etikus szőrmeipar nem képes mind a két oldalnak megfelelni: nem állíthatja, hogy a legmagasabb szintű jóléti normákat követi, ugyanakkor nem fogadhatja el azt sem, hogy a farmjain károsodások, ritkábban súlyos sérülések is kimutathatók. Az az állítás, miszerint a WelFur védelmet nyújt az állatok szenvedése ellen, valóban igaz, azonban e védelem lényegében egy olyan gyűjtőfogalom, amely a szőrmefarmok gyakorlatának sokféle különböző szabványát foglalja magában. A WelFur a rendelkezésre álló legjobb gyakorlat kialakítását célozza meg, ellenben e szabályozás – a szőrmefarmokon végzett munka céljából fakadóan – még ebben a formában is hiányos a magas állatjóléti szabványok biztosítása tekintetében.⁵¹

A zoonózis kórokozók állatok és emberek közötti érintkezéskor való áttérjedésének kockázata elkerülhetetlenül jelen van az egyes gazdálkodási rendszerekben.⁵² Világszerte tovább fokozta a koronavírus-járvány miatti aggodalmat, amikor a vírus mutálódása miatt a szőrmefarmokon tartott nyércek közegészségügyi kockázatnak számítottak. Példának okáért, Hollandiában a SARS-CoV-2-t először április végén mutatták ki tenyésztett nyestekben, légzőszervi tünetekkel és megnövekedett mortalitással,⁵³ míg Dániában a regisztrált adatok szerint 12 személy megfertőződése volt a farmokon tartott nyércekhez köthető. A dán Állategészségügyi és Élelmiszerügyi Hatóság statisztikái szerint 200 nyércfarm volt érintett, mindez végül több millió állat leöléséhez vezetett.⁵⁴

Az „Egy az egészség” szakpolitikai koncepció keretében az EFSA és az ECDC számos értékelést végzett, és arra a következtetésre jutott, hogy a vírusnak a prémfarmokra történő behurcolása általában fertőzött embereken keresztül történik, ez pedig a farmokra belépő személyek szisztematikus vizsgálatával, továbbá a

10222170.html. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

⁵¹ Andrew Linzey – Clair Linzey: (2022). The Case Against "Welfur", in: *An Ethical Critique of Fur Factory Farming. The Palgrave Macmillan Animal Ethics Series* (szerk.: Andrew Linzey – Clair Linzey), 2022. https://doi.org/10.1007/978-3-031-10621-7_5. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

⁵² C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmementes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 6. o.)

⁵³ Lu Lu–Reina S. Sikkema et al.: Adaptation, spread and transmission of SARS-CoV-2 in farmed minks and associated humans in the Netherlands, *Nature Communications*, (2021) 12, <https://doi.org/10.1038/s41467-021-27096-9>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

⁵⁴ Denmark announces cull of 15 million mink over Covid mutation fears. <https://www.theguardian.com/environment/2020/nov/04/denmark-announces-cull-of-15-million-mink-over-covid-mutation-fears>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

megfelelő biológiai védelem alkalmazásával – például a nyércfarmokra belépő emberek által megfelelően alkalmazott közösségi kockázatcsökkentő intézkedések révén – visszaszorítható.⁵⁵

Dániában az iparág vonatkozásában elrendelt tilalom 2023-tól kezdődően feloldásra került, 2023 januárjában 10000 állatból álló szállítmány érkezett Dániába Izlandról.⁵⁶

Egy – egy faj külföldről történő behozatala azonban mindig újabb kérdéseket vet fel. Az állatjólét kérdése mellett az iparág korlátozásának szorgalmazása a biológia sokféleség megóvása céljából is releváns lehet. Nemzetközi tudományos felmérések szerint a biodiverzitás pusztulásának legfőbb okai többek között az állatok, növények és egyéb vadon élő szervezetek túlzott mértékű közvetlen hasznosításában, illetve az idegenhonos inváziós fajok terjedésében keresendők.⁵⁷ A prémtenyésztésben nagy számmal használják az amerikai nyércet és a nyestkutyát, e kettő fajról pedig kutatások kimutatták, hogy negatív hatással vannak a biológia sokféleségre.⁵⁸

6. A hazai szabályozás áttekintése

Hazánkban a szőrmefeldolgozás hagyományai hosszú múltra tekintenek vissza. „Szűcs” szavunk is a honfoglalás előtti időkből eredeztethető, és a drága prémekkel foglalkozó szűcsök mindig is a legrangosabb mesterek közé tartoztak.⁵⁹

A prémfarmokon élő állatok tartási körülményeit A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet szabályozza. Jelentős módosítást vezetett be A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet módosításáról szóló 58/2020. (XI. 24.) AM rendelet. E rendelet 1. mellékletének értelmében 2020. november 27. napjától kezdődően tilos a hosszúfarkú csincsilla és az angóranyúl egyedein kívül más fajok szőrméjükért tenyésztett egyedeit tartani. A hatályos szabályozás szerint tehát csupán e kettő állatfaj szőrméjükért való tartása megengedett.

Az 58/2020 AM rendelet az állatjólét szempontjából releváns rendelkezéseket vezetett be azért, hogy a hatályos jogszabály szerint csak fogságban született prémes állat utódát lehet prémtermelés céljából tartani, és a ketrecben tartott egyedek ketreceit úgy kell elhelyezni, hogy az állatok láthassák környezetüket,

⁵⁵ C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmementes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 5. o.)

⁵⁶ Herczeg Márk: 10 ezer izlandi nyérccel indulhat újra a koronavírus-járvány miatt teljesen leállított nyérctenyésztés Dániában. <https://444.hu/2022/12/12/10-ezer-izlandi-nyerccel-indulhat-ujra-a-koronavirus-jarvany-miatt-teljesen-leallitott-nyerctenyesztes-daniaban>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

⁵⁷ Biológiai sokféleség megőrzésének 203-ig szóló nemzeti stratégiája. <https://cdn.kormany.hu/uploads/sheets/1/14/141/14141a7031c32aa7f9338edf332e811.pdf>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

⁵⁸ C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmementes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 5. o.)

⁵⁹ Prémésállat-tenyésztés: a zárójelbe tett ágazat. <https://magyarmezogazdasag.hu/2022/04/01/csincsilla-zarojelbe-tett-agazat>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)

valamint, amennyiben a faji szükségtelek indokolják, úgy egymást is. A beteg állatot el kell különíteni, és biztosítani kell számára a megfelelő felügyeletet.⁶⁰

A 2020-as módosítást megelőzően a húsevő prémes állatok tenyésztése mellett vita tárgyát képezte a tenyésztett csincillák farkuknál vagy fülükénél fogva történő megfogása, amikor a gondozó személy a ketrecből kiemelte őket a szállítás érdekében. Ennek oka egyrészt abban keresendő, hogy a tartási körülmények viselkedési problémákat okoztak, emellett pedig a prém értéke is csökkent az állat bundájának megérintése által. Ez a szállítási mód azonban gyakran vezet faroktöréshez, amely sérülést pedig a prémfarmokon nem egyszerű kezelni, egyrészt a gyógyítás orvosi költsége miatt, másrészt pedig kevés a fajtahoz értő egzotikus állatorvos, így kérdéses, kapnak-e a sérült állatok megfelelő ellátást,⁶¹ vagy egyáltalán érdemes-e őket a profit szempontjából ellátásban részesíteni.

E problémákat figyelembe véve, a hatályos szabályozás rendelkezik az elfogadott szállítási módokról. Az állatvédők üdvözölték a 2020-as módosítást, amely deklarálta, hogy prémes állatot tilos a farkánál vagy a fülénél fogva szállítani,⁶² azonban az egyes élelmiszerlánc-felügyeleti tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról és hatályon kívül helyezéséről szóló 23/2023. (V. 10.) AM rendelet ekként pontosította az FM rendelet prémes állat szállítására vonatkozó rendelkezéseit: „a csincillákat farkuknál vagy fülükénél fogva kell megfogni, majd a gondozó személy karjára ültetve kell tartani és szállítani.”⁶³

Hiába deklarálja tehát a 32/1999. FM rendelet 9. mellékletének 1.13. pontja a nem megfelelő szállítási módok tilalmát, ha a csincillák tartási és szállítási feltételeinek minimumkövetelményeiről szóló 2. pont 15. alpont maga rögzíti a helytelen, legalábbis állatjólét szempontjából nem megfelelő szállítási módok alkalmazásának követelményét. A 2023-as módosítás eredményeképpen e téren a szabályozás lényegében visszalépett a 2020 novembere előtti állapotokhoz, tekintettel arra, hogy a hatályos szabályozás alapján az 1.13. pontban felállított tilalom értelemszerűen csupán az angórányúlra vonatkozik, amely faj esetében azonban nem is jelentett etikai dilemmát az állat farkának gondozó személy általi véletlen eltörése.

A hatályos szabályozás e rendelkezésével szemben pozitívként értékelhető azon előírás, amely szerint prémes állatot tilos tömegnövelő vagy a bunda érését elősegítő szerrel, növekedésserkentővel vagy hormonkészítménnyel takarmányozni és kezelni.⁶⁴ Tekintettel arra, hogy a növekedési hormonok vitathatatlanul jelentős szerepet játszanak a mezőgazdasági állattenyésztésből származó haszon

⁶⁰ A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet. 9. melléklet 1.5., 1.11., 1.15. pont.

⁶¹ Magyarország „csincilla nagyhatalom”. A prémtenyésztés gyakorlatának bírálata. <https://unaterra.hu/wp-content/uploads/2024/05/Magyarország-csincilla-nagyhatalom-1.pdf>. (letöltés dátuma: 2024.11.14.)

⁶² A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet. 9. melléklet 1.13. pont.

⁶³ 1. melléklet Az egyes élelmiszerlánc-felügyeleti tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról és hatályon kívül helyezéséről szóló 23/2023. (V. 10.) AM rendelethez.

⁶⁴ A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet. 9. melléklet 1.12. pont

maximalizálásban,⁶⁵ megállapíthatjuk, hogy ezen tilalmat valóban az állatjólét növelése iránti jogalkotói igény hívta életre.

7. Záró gondolatok

A fenntartható állatvédelem célja, hogy az állatok jóléte összhangban legyen a környezeti erőforrások fenntartható használatával, a társadalmi kérdésekkel, illetve a gazdasági szempontokkal.⁶⁶ A tanulmányomban bemutatott problematika e kérdések metszetében helyezkedik el.

Az érvek és ellenérvek áttekintése által megállapítható, hogy a prém-és szőrmeipar helyzetének megítélése „szürke zóna.” Nem csupán etikai, hanem a gazdasági, fenntarthatósági és társadalmi érdekek fényében is lehetetlen a jelenlegi ismereteink szerint egyértelmű állásfoglalást kialakítani az iparágat érintő további korlátozások elrendelése kérdésében.

A társadalmi szemléletváltozás ugyanakkor azt eredményezte, hogy egységes uniós szakpolitikai állásfoglalás hiányában sem kerülhetik meg a tagállamok a nemzeti fellépést.

Jelenleg Hollandiában, Máltán Luxemburgban, Horvátországban, Írországon, Belgiumban, Ausztriában, Szlovéniában és Csehországban van hatályban valamennyi prémfarmra kiterjedő tagállami tilalom. Korlátozott tilalom érvényesül Magyarországon (nyérc, róka, görény és nutria tenyésztésének tilalma), Dániában (róka prémfarmon való tenyésztésének tilalma) és Franciaországban (csupán csincilla és nyúl tenyészthető prémfarmon). Észtországban és Szlovákiában 2025-től, Lettországon 2028-tól, míg Litvániában 2027-től kezdődően valamennyi prémfarm működésére vonatkozó tilalom lép hatályba hamarosan.⁶⁷

A tilalommal egyelőre nem rendelkező tagállamok közül csupán Ciprus, Görögország, Lengyelország és Finnország parlamentjei előtt nem szerepel napirendi pontként a szabályozás revíziójának szükségessége. Előremutató gyakorlatként emelem ki azon svéd jogalkotói kezdeményezést, amely értelmében a kormány javaslatot terjesztett elő azon nyérctenyésztők pénzügyi támogatására, akik a 2024–2025-ös időszakban önként tevékenységük beszüntetése mellett határoznak.⁶⁸

A Mezőgazdasági és Halászati Tanács 2023. június 26. napján tartott ülésén a prémelőállítás céljából folytatott tenyésztés betiltása ellen foglalt állást Görögország, Finnország, Lengyelország és Dánia, míg a többi tagállam támogatta ezen javaslatot. Figyelemmel arra, hogy az eltérő nemzeti tilalmak a prémtermelés más tagállamokban

⁶⁵ Duguma Dibissa – Ararsa Duguma: The Role and Impacts of Growth Hormones in Maximizing Animal Production—A review, *Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology*, 9 (2021) 6., 975–981. o. DOI:10.24925/turjaf.v9i6.975-981.3852.

⁶⁶ Vetter Szilvia: Állatvédelmi alapok. 11. o. https://kozugsugyunkazallatvedelem.hu/data/file/2024/06/13/05_azallatvedelmi_alapok.pdf. (Letöltés dátuma:2024.11.14.)

⁶⁷ C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmentes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 14–15. o.)

⁶⁸ C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmentes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 15. o.)

való áthelyezéséhez vezetnek, abban nincs vita a tagállamok között, hogy európai megközelítésre van szükség.⁶⁹

A szakpolitikai állásfoglalás tanulmányom kéziratának lezárásakor még váratott magára, véleményem szerint azonban a fentebb bemutatott fogyasztói aggályok, az uniós polgárok állásfoglalása és a tagállami tilalmak egyre gyarapodó köre arra enged következtetni, miszerint a WelFur-rendszer önmagában nem képes érdemben rendezni a felmerülő állatjóléti kérdéseket, ebből fakadóan teljeskörű, átfogó tilalom, de legalábbis a jelenlegi szabályozás revíziója, egységes és kötelező tanúsítványi rendszer bevezetése szükséges.

Irodalomjegyzék

- Andrew Linzey – Clair Linzey: (2022). *The Case Against "Welfur"*, in: *An Ethical Critique of Fur Factory Farming. The Palgrave Macmillan Animal Ethics Series* (szerk.: Andrew Linzey – Clair Linzey), 2022. https://doi.org/10.1007/978-3-031-10621-7_5. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)
- Bányai Krisztina: *Az állatvédelmi eljárások egymásra hatása és az alkotmánybírói jogértelmezés*, *Ügyészek Lapja*, (2023)3., 5. o.
- Denmark announces cull of 15 million mink over Covid mutation fears. <https://www.theguardian.com/environment/2020/nov/04/denmark-announces-cull-of-15-million-mink-over-covid-mutation-fears>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)
- Duguma Dibissa – Ararsa Duguma: *The Role and Impacts of Growth Hormones in Maximizing Animal Production—A review*, *Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology*, 9 (2021) 6., 975-981. o. DOI:10.24925/turjaf.v9i6.975-981.3852.
- Embersics Judit: *Az állatvédelem kialakulása és történeti áttekintése*, *Iustum Aeuum Salutare*, (2016) 4., 215–225. o.
- Hassanová Rebecca Lilla: *Állatvédelmi szabályozás Szlovákiában*, *Ügyészek Lapja*, (2023) 3., 66. o.
- Hérány Ferenc: *A keresztény antropocentrizmus a környezetetikában. PhD értekezés*, Szeged, Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Málnási Bartók György Filozófia Doktori Iskola, 2017, 16 – 17. o. C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmentes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 11. o.)
- Herczeg Márk: 10 ezer izlandi nyérccel indulhat újra a koronavírus-járvány miatt teljesen leállított nyérctenyésztés Dániában. <https://444.hu/2022/12/12/10-ezer-izlandi-nyerccel-indulhat-ujra-a-koronavirus-jarvany-miatt-teljesen-leallitott-nyerctenyesztés-daniában>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)
- Jana Prchalová: *Pávní ochrana zvířat*, Prága, Linde, 2009, 36. o.
- Koi Gyula: *A fenntarthatóság egyes jogi aspektusai*, *Új Magyar Közigazgatás*, (2023) 2., 2. o.

⁶⁹ C/2023/1559 a Bizottság közleménye a „Szőrmentes Európa” („Fur Free Europe”) európai polgári kezdeményezéséről. (HL C, 2023.12.21., 9. o.)

-
- Lu Lu–Reina S. Sikkema et al.: Adaptation, spread and transmission of SARS-CoV-2 in farmed minks and associated humans in the Netherlands, *Nature Communications*, (2021) 12, <https://doi.org/10.1038/s41467-021-27096-9>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)
 - Mukta Ramchandani – Ivan Coste-Maniere: To Fur or not to Fur: Sustainable
 - Paulovics Anita: Állatvédelem és az EU, in: 181. o. *Decem anni in Europaca Unione IV. Államtudományi tanulmányok* (szerk.: Paulovics Anita), Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2015, 181. o.
 - Péter Pongrácz – Luca Turi – Petra Dobos – Virág Burányi – Gergely Schally – Zsolt Bíró: Do as i say, not as I do – The paradoxical relationship between actual cat keeping practices and knowledge about wildcat conservation among Hungarian cat owners, *Biological Conservation*, 293 (2024) 5., <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2024.110586>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)
 - Production and Consumption Within Animal-Based Luxury and Fashion Products, in: *Textiles and Clothing Sustainability: Sustainable Fashion and Consumption* (szerk.: Subramaian Senthilkannan Muthu), Springer, 2017, 49–50. o. DOI: 10.1007/978-981-10-2131-2.
 - Tárnok Balázs: Az európai polgári kezdeményezés működési nehézségei és az Európai polgári kezdeményezésről szóló rendelet felülvizsgálata, *Iustum Aequum Salutare* (2020) 2., 148. o.
 - Varga Péter – Tárnok Balázs: Európai polgári kezdeményezések a nemzeti kisebbségek védelmében, *Kisebbségi Szemle* (2017) 3., 91. o.
 - Vetter Szilvia: *Állatvédelmi alapok*. 11. o. https://kozugsugyunkazallatvedelem.hu/data/file/2024/06/13/05_azallatvedelmi_alapok.pdf. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)
 - Vetter Szilvia: *Az állatkínzás büntetőjogi tényállásának szigorítása Magyarországon az elmúlt évtizedek kriminológiai és pszichológiai kutatásainak tükrében*, *Ügyészek Lapja*, (2023) 3., 22. o.
 - Viktoria Wanka: Fake Fur: Warum Kunstfell eine achte Alternative ist. <https://www.britte.de/mode/trends/ohne-pelz--fake-fur--warum-kunstfell-eine-achte-alternative-ist-10222170.html>. (Letöltés dátuma: 2024.11.14.)
-